

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.:

***Teologicznoliteracka hermeneutyka Krzyża w pismach
księdza Janusza Stanisława Pasierba***

Autor: Aleksander Rudziarczyk

Przez wielu badaczy ks. J.S. Pasierb został włączony w poczet największych polskich poetów XX wieku. Jego utwory opisywano i interpretowano w pryzmacie badań prawie wyłącznie literaturoznawczych, ewentualnie wchodzących w zakres historii sztuki. Wydaje się jednak, że ciągle za mało z tej twórczości korzysta rodzima teologia. Braki te pragnie wypełnić niniejsza rozprawa, która poszerza zakres badań nad spuścizną literacką autora *Czasu otwartego* przez ukazanie teologicznej wartości jego utworów. Interpretacja dzieł literackich ks. Pasierba jest możliwa dzięki zastosowaniu narzędzi metodologicznych opracowanych przez ks. prof. J. Szymika w ramach teologii literatury, której zadaniem jest teologiczna eksploracja tekstów literackich.

Celem tej pracy jest ukazanie możliwości różnorodnych odczytań symboliki krzyża w pismach pelplińskiego teologa. Motywem kluczowym jest utożsamienie postaci Zbawiciela niosącego krzyż ze współczesnym człowiekiem, który zмага się z trudem życia, z ciężarem winy, z poszukiwaniem ocalenia. Niniejsza dysertacja ukazuje zatem wielowymiarową rzeczywistość krzyża obecną zarówno w życiu Chrystusa, jak i w życiu konkretnego człowieka. Odpowiada na pytanie, w jaki sposób teolog poeta przedstawia w swojej twórczości prawdę krzyża, czym on dla niego jest, jak go rozumie oraz jakie konsekwencje egzystencjalne wypływają z faktu zjednoczenia ludzkiego losu z Krzyżem Chrystusa. Analizując twórczość pelplińskiego profesora nasuwa się wniosek, że krzyż objawia się w niej jako główny wyznacznik rozumienia zbawczej misji Jezusa, a jednocześnie jest on kluczem interpretacyjnym wyjaśniającym sens ludzkiego życia w świetle paschy Pana. Krzyż stanowi rzeczywistość wspólną dla wszystkich ludzi, obejmuje „tu i teraz” człowieka, jest zwornikiem łączącym życie każdego z objawioną w Chrystusie prawdą o Bogu, który pragnie jego zbawienia. Krzyż jest miejscem spotkania człowieka z Bogiem. Bliskość ta nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji cierpienia, życiowego zagubienia, moralnych upadków.

W swej zasadniczej części praca zawiera interpretację wybranych utworów ks. Pasierba ukazujących Zbawiciela, który od samego początku swej misji jest gotowy na dramat krzyża. Jest świadomy jego obecności. Wyraża zgodę na jego przyjęcie, wie, że przyjmując jego

ciężar, czeka Go trudna, pełna bólu, droga ku odkupieniu ludzkości. Prawda o krzyżu zostaje ukazana jako gotowość na cierpienie i zranienie, wreszcie na okrutną śmierć. Natomiast zwycięstwo krzyża objawia się w utworach ks. Pasierba w świetle zmartwychwstania. Nadzieja płynąca z pustego grobu stanowi najważniejszą osnowę jego pisarstwa.

W dalszej części praca koncentruje się na rzeczywistości krzyża obecnej w życiu człowieka, który niezależnie od swoich światopoglądowych wyborów musi zmierzyć się z jego ciężarem. Teologia „literacka” ks. Pasierba podkreśla fakt mówiący o tym, że ten, kto poprzez akt wiary zjednoczy krzyż swego życia z Krzyżem Chrystusa, staje się Jego uczniem, Jego naśladowcą: zostaje włączony w misterium zbawcze (Pasierb konsekwentnie rozumie i rozwija tę myśl w kontekście teologii chrztu świętego). Człowiek, doświadczając ocalenia, staje się świadkiem wiary dla swoich sióstr i braci. Przyjęcie tego Bożego daru otwiera przed wierzącymi perspektywę twórczego życia, którego sensem jest dogłębna przemiana osobista – odkrycie swej chrystologicznej tożsamości. Doświadczenie to skłania naśladowcę Chrystusa do odważnego kształtowania rzeczywistości. Przede wszystkim chodzi o podjęcie działań oddziałujących na formę współczesnej kultury, która powinna inspirować się przesłaniem Ewangelii. Konsekwencją tych wyborów jest gotowość na bycie „znakiem sprzeciwu” wobec takiego kształtu kultury, która pragnie wyrugowania Boga z jej przestrzeni. Akceptacja krzyża to jednocześnie wyrażenie zgody na przemijalność ludzkiego życia, doświadczenie utraty, przegranej, jest to odkrycie tęsknoty za ostatecznym spełnieniem – spotkaniem z Bogiem, który jest miłością. Finał ludzkiego dramatu – śmierć – prowadzi ku Nowej Jerozolimie, która jest ostatecznym celem każdego, kto wiernie podąża za Chrystusem.

Kluczowym wnioskiem wypływającym z analizowanych treści jest aktualność przesłania zawartego w utworach pelplińskiego teologa poety oraz ich ponadczasowość. Wczytując się w wiersze, eseje, artykuły czytelnik oprócz fascynacji formą literacką tych tekstów doświadczyć może ocalającego przesłania z nich płynącego.

A. Rudziński

Słowa kluczowe: Pasierb, Krzyż, teologia „literacka”, teologia krzyża